Yaşayan Gezegen Raporu 2010
WWF-Türkiye

“Yaşayan Gezegen Raporu, biyosfer üzerindeki baskılarla ilgili toplumsal farkındalık yaratılmasına ve ‘işlerin her zamanki gibi yürütülmesi’nin mümkün olamayacağı mesajının anlaşılmasına yardımcı olmaktadır. Rapor, “ölçülebilen yönetilebilir” anlayışından yola çıkarak harekete geçilmesini teşvik eder”.

Angel Gurría
OECD Genel Sekreteri

“Daha az kaynaktan şimdiki kadar, hatta daha fazlasını elde etmek için yeni yollar bulmak zorundayız. Dünyanın kaynaklarını, kendisini yenileme hızından daha hızlı tüketmeyi sürdürmek, bağlı olduğumuz sistemleri yok etmektir. Artık kaynakları, doğanın koşullarına ve sınırlarına göre yönetmek zorundayız.”

James P. Leape
Genel Müdür
WWF International

Temel Çıktılar & Ana Mesajlar

Kırmızı alarm: Ekolojik Ayak İzi, gezegenin biyolojik kapasitesini %50 aşmış durumda. Biyolojik çeşitlilik kaybı sürüyor. 1970-2007 yılları arasında küresel ölçekte biyolojik çeşitlilik %30 azaldı.

- 2007'de insanlığın toplam Ayak İzi 18 milyar gha veya kişi başına **2,7gha**'ydı. Dünyanın biyolojik kapasitesi yalnızca 11,9 milyar gha veya kişi başına **1,8gha**'ydı.
- E**kolojik limit aşımı yüzde 50 oranında.** Bu durum, 2007 yılında insanların kullandığı kaynakların yeniden üretilmesinin ve CO_2 atıklarını emiliminin **1,5 yıl** sürmesi demektir. 2007 yılında insanlar, faaliyetlerini sürdürmek için **1,5 gezegene eşdeğer kaynak** kullanmışlardır.
- **Bu şekilde devam edersek,** tüketimimizi karşılamak için, başka bir deyişle, atıklarımızı bertaraf etmek ve atmosfere saldığımız CO_2'yi tutmak için **2030 yılında 2 gezegene, 2050 yılında 2,8 gezegene ihtiyacımız olacak**.

Yalnızca bir gezegen varken, insanlık nasıl 1,5 gezegenin kapasitesini kullanıyor?

Banka hesabındaki bir miktar paranın ürettiği faizden fazlasının çekilebilmesi gibi, yenilenebilir kaynakların yeniden üretilmesinden daha hızlı tüketilmesi mümkündür. Bir ormanda her yıl, yeniden yetişenden daha fazla ağaç kesilebilir, her yıl yeniden üreyenden daha fazla balık tutulabilir. Ancak, bu yalnızca sınırlı bir süre için mümkündür, kaynaklar eninde sonunda tükenecektir.

Ekolojik ayak izinin yarısından fazlası karbon ayak izinden oluşuyor. Son **10 yılda** karbon ayak izimiz **%30 arttı.**

En büyük ayak izi kimin? Dünyadaki herkes ABD'de ya da Birleşik Arap Emirlikleri'ndeki ortalama bir vatandaşın tüketim alışkanlıklarına sahip olsaydı, ihtiyaçlarımızı karşılamak için **4,5** gezegene ihtiyacımız olacaktı. Herkes ortalama bir Hintli gibi yaşasaydı, gezegenimizin yarısından azı bile ihtiyaçlarımızı karşılamaya yetecekti. Kişi başına düşen Ekolojik Ayak İzi en büyük olan ülkeler: Birleşik Arap Emirlikleri, Katar, Danimarka, Belçika, Amerika Birleşik Devletleri, Estonya, Kanada, Kuveyt ve İrlanda.

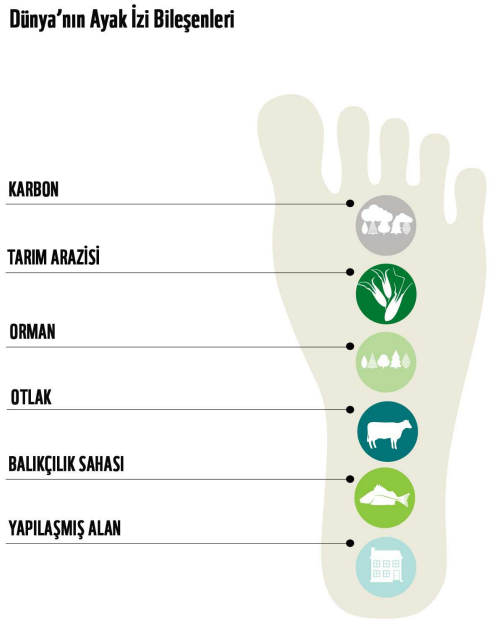
Bir Amerikalı'nın Ayak İzi 43 Afrikalı'nınkine eşit!

Yoksullar doğal kaynakların en zengin olduğu bölgelerde yaşıyor. Zengin ülkeler yoksul ülkelerin kaynaklarını kullanıyor. Doğal kaynak açısından zengin, gayri safi yurt içi hasıla açısından yoksul ülkelerde, biyolojik çeşitlilik kaybın ürkütücü boyutta. Bu durum, bu ülkelerde yaşayan insanları ciddi biçimde etkiliyor.

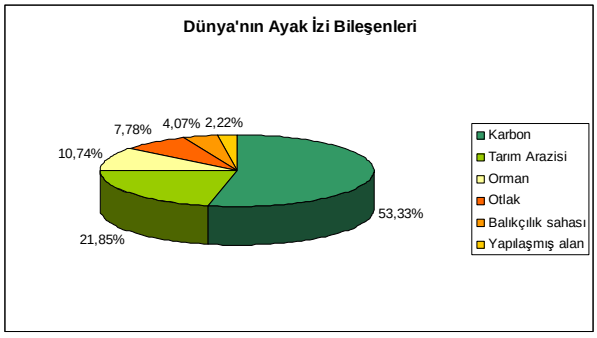
2007 yılında 1,8 milyar insanın internet erişimi varken, 1 milyar insan içme suyuna erişimden hâlâ yoksun.

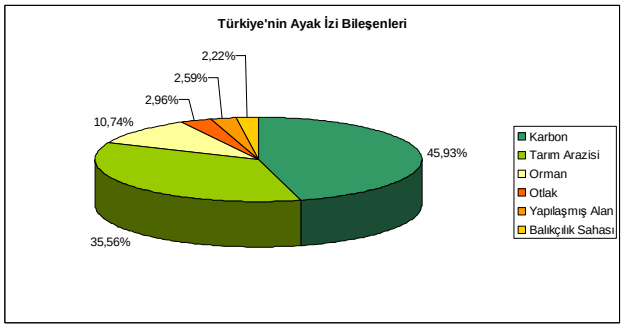
Ayak İzi bileşenleri

Karbon tutma ayak izi	Okyanuslar tarafından tutulan CO_2 emisyonunun yanı sıra, fosil yakıt tüketimi, arazi kullanımı değişiklikleri ve kimyasal süreçlerden kaynaklanan emisyonların tutulması için gereken orman alan.
Otlak ayak izi	Et, süt, deri ve yün ürünleri için hayvancılık yapılan alanın yüzölçümü.
Orman ayak izi	Bir ülkenin her yıl tükettiği tomruk, kâğıt hamuru, kereste ürünleri ve yakacak odun miktarı
Balıkçılık sahası ayak izi	1.439 farklı deniz türü ve 268'i aşkın tatlı su türünün avlanma verilerine dayanarak, yakalanan balık ve deniz ürünleriyle ortaya çıkan tahmini birincil üretim.
Tarım arazisi ayak izi	İnsan tüketimi için gıda ve lif, hayvan yemi, yağ bitkileri ve kauçuk üretimi için kullanılan alanın yüzölçümü.
Yapılaşmış alan ayak izi	Ulaşım, konut, endüstriyel yapılar ve hidrogüç santralleri de dahil olmak üzere insan altyapısıyla kaplı alanın yüzölçümü.

Türkiye'de kişi başına düşen Ekolojik Ayak İzi 2,7 gha. Bunun yarısından fazlasını karbon ayak izinden kaynaklanıyor.

	Dünya	Türkiye*	Amerika Birleşik Devletleri	Birleşik Arap Emirlikleri
Toplam Ekolojik Ayak İzi (kişi başı gha)	**2,7**	**2,7**	**8**	**10,7**
Karbon	1,44	1,29	5,57	8,1
Tarım Arazisi	0,59	0,96	1,08	1,35
Orman	0,29	0,29	1,03	0,47
Otlak	0,21	0,08	0,14	0,43
Yapılaşmış Alan	0,06	0,07	0,07	0,04
Balıkçılık Sahası	0,11	0,06	0,1	0,29
Toplam Biyolojik Kapasite (kişi başı gha)	**1,8**	**1,3**	**3,9**	**0,8**
Ekolojik Rezerv veya Açık	**-0,9**	**-1,4**	**-4,1**	**-9,9**

* Türkiye kişi başı Ekolojik Ayak İzi, 154 ülkenin içinde 63. sırada; biyolojik kapasitesi ise 153 ülkenin içinde 82. sırada yer alıyor.

Biyolojik kapasitenin eşitsiz dağılımı ekolojik limit aşımını jeopolitik ve etik bir sorun haline getiriyor.

- Biyolojik kapasite; gıda, lif ve biyoyakıt üreten tarım alanlarını, et, süt, deri ve yün gibi hayvansal ürünler üreten otlakları, kıyı ve iç su balıkçılık sahalarını ve hem odun sağlayan, hem de CO_2 tutan ormanları içerir.
- Dünyanın biyolojik kapasitesinin yarısından fazlası yalnızca on ülkenin sınırları dahilindedir. Brezilya en fazla biyolojik kapasiteye sahipken, bunu Çin, Amerika Birleşik Devletleri, Rusya Federasyonu, Hindistan, Kanada, Avustralya, Endonezya, Arjantin ve Fransa izler.

GSYİH önemini yitiriyor mu? Son 80 yılda gayrisafi yurtiçi hâsıla (GSYİH) ilerlemenin başlıca göstergesi olarak kullanıldı. Ancak, madalyonun bir diğer yüzü var: belirli bir gelir düzeyinin üzerine çıkıldığında, tüketimin artması toplumsal yararın ciddi biçimde artmasıyla sonuçlanmıyor. Zenginlik ve başarı tanımımızın ve kriterimizin değişmesi gerekiyor. Bu durum, GSYİH'nin önemini yitirdiği anlamına gelmez. GSYİH, belirli bir noktaya kadar önemlidir. Ancak, GSYİH; **İnsani Gelişme Endeksi**, **Gini katsayısı**, **Yaşayan Gezegen Endeksi**, **ekosistem hizmetleri endeksleri** ve **Ekolojik Ayak İzi** gibi göstergelerle bütünleştirilmelidir.

Biz mutluyuz, ama gezegenimiz değil! Refah seviyesi ya da gelişmişlik düzeyi ile tüketim düzeyi arasında doğrusal bir ilişki bulunmuyor.

Sürdürülebilirlik Kutusu: **HDI** $>$0,80 & Ekolojik Ayak İzi $\leq$ 1,8 gha
Dünya üzerindeki tüm ülkeler arasında yalnızca Peru, sürdürülebilirlik kutusunda yer alır. Ancak, Peru'da da gelir dağılımını gösteren Gini katsayısı yüksektir.

2007	Türkiye	Peru*
GSYiH / $ kişi başı	**12300**	**7900**
Gini Katsayısı	43,2	49,8
İnsani Gelişmişlik Endeksi (HDI)	0,806	0,806

* HDI ve Ekolojik Ayak İzi verilerinin birleşimi "Sürdürülebilirlik Kutusu"nu oluşturuyor. HDI= 0,8 < Sürdürülebilir Toplum < Küresel Ekolojik Ayak İzi =1,8 gha şeklinde ifade ediliyor. 2007'de "Sürdürülebilirlik kutusu"na girebilen tek ülke Peru olmuştur.

Yeşil değişim filizlenmeye başladı. Biyolojik çeşitlilik kaybının ve ekosistemlerdeki bozulmanın maliyeti giderek artıyor. Birleşmiş Milletler Çevre Programı (UNEP), Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD), WWF ve diğer kuruluşlar, biyolojik çeşitliliğin küresel ekonomik yararlarına dikkat çekerek, yeşil ekonomiyi teşvik etmek için yoğun çaba harcamaktadırlar.

Ekolojik limit aşımına nasıl son verebiliriz?

1. **Kalkınma yollarını değiştirmeliyiz.** Doğal kaynakların ekolojik sınırları aşmayan kullanımı, doğayla uyum içinde yaşamamızı sağlayacak kalkınma yollarını bulma çabasının bir parçasıdır.
2. **Korunan alanlarımızı artırmalıyız.** Yeryüzünün en az %15'i biyolojik çeşitliliğin ve ekosistem hizmetlerinin korunması için ayrılmalıdır.
3. **Enerji verimliliğini artırmalı ve beslenme biçimimizi (et tüketimimizi) değiştirmeliyiz.** Gıda ve enerji gelecekte üzerinde durulması gereken en önemli iki konudur.
4. **Birbiriyle rekabet halindeki arazi taleplerini yönetmek için yeni araçlar ve süreçler belirlemeliyiz.** Yiyecek, hayvan yemi ve yakıt üretmemiz, biyolojik çeşitlilik ve ekosistem hizmetlerini korumamız için yeterli olacak arazinin uygun biçimde tahsisi ve kullanım planlamasının yapılması giderek önem kazanmaktadır.
5. **Sınırlı kaynakların adil paylaşımını sağlamalı ve eşitsizliği önlemeliyiz.** Ülkeler ve toplumlar arasında enerji, su ve gıda erişiminin ve dağılımının eşitlikçi olması güvence altına alınmalıdır.
6. **İş dünyası ve hükümetler Ekolojik Ayak İzi'nin azaltılmasında öncü rol üstlenmelidir.** Doğaya değer biçen ve kaynakları toplumsal zenginlik sağlayacak biçimde tahsis eden yaklaşımların benimsenmesinde karar vericilerin ve piyasa mekanizmalarının önemi büyüktür.

SONUÇ: Zengin ülkeler; çok daha sade yaşamanın yollarını bulmak, fosil yakıtlara bağımlılıklarını azaltarak ayak izlerini hızla azaltmak zorunda. Gelişmekte olan ekonomiler yeni bir büyüme modeli bulmaya mecburdur. Ancak bu şekilde, refah düzeyinin gerçek anlamda sürdürülebilir yollarla yükselmesi mümkün olacaktır.